

Yönetim Biçimleri ile Ekonomik Performans İlişkisi

Merih Celasun'a Saygı Günü 16 Aralık 2025

Gülçin Özkan

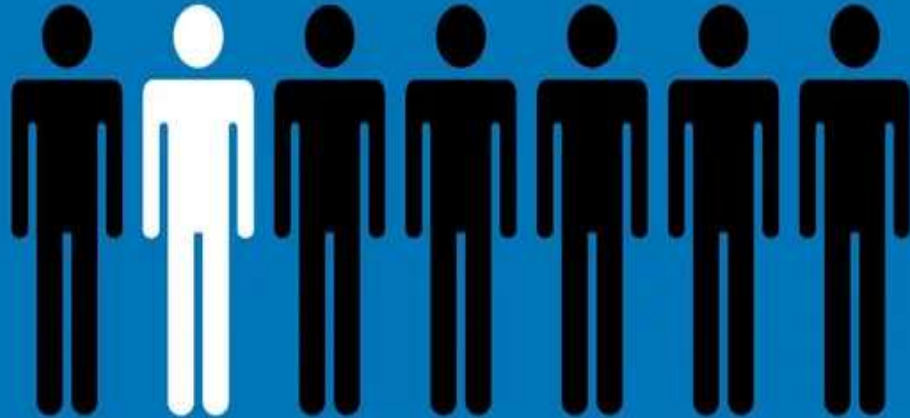
King's College London

Sistem tercihi ekonomik performansı etkiler mi?

Sistem tercihi önemli mi?

PARLIAMENTARY

PRESIDENTIAL

Anayasal reformlar

- I. ve II. Dünya Savaşı sonrasında
- 1990'ların başından itibaren Doğu Avrupa
- 1990'lar boyunca Latin Amerika
- Arap Baharı sonrasında Orta Doğu – Mısır
- Türkiye 2018 sonrası / Kırgızistan 2021
- Moldova/Ermenistan/Gürcistan
- ABD'de 2024 seçimi sonrası gelişmeler

Başkanlık ve parlamenter sistemlerin karşılaştırması

- **Parlamenter sistem lehine güçlü bir savunma** Walter Bagehot, Woodrow Wilson ve 19.yy, erken 20.yy)
- **Başkanlık sisteminin tehlikeleri** (Linz, 1990) “başkanlık rejimi demokrasi ile uyumsuz’.
 - Karşı argümanlar: Mainwaring & Shugart (1997) ile Shugart ve Carey (1992).
- 2000’lerin başından itibaren ilgi **ekonomik sonuçlara** yöneliyor; Persson ve Tabellini (PT), 2003.

Bu konuda ne biliyoruz? (2)

- Kamu sektörünün büyüklüğü (PT, 2003; Blume vd., 2009; Gregorini ve Longoni, 2009; Rockey, 2012)
- Refah devletinin kapsamı (PT, 2003)
- Bütçe açıkları (PT, 2003)
- Seçim döngüleri (PT, 2003)
- Yolsuzluk (PT, 2003; Gerring vd., 2009; Blume vd., 2012)
- Verimlilik (PT, 2003; Gerring vd., 2009; Blume vd., 2012)

Ekonomik sonuçlar

Başkanlık sistemi

Politika Sonucu

• Kamu sektörünün toplam büyüklüğü	-
• Sosyal refah harcamaları	-
•	
• Bütçe açığı	?/0
• Seçim döngüleri	+
• Verimlilik	-
• Siyasi istikrar	-
• Yaşam süresi	-
• Yolsuzluk	?/0

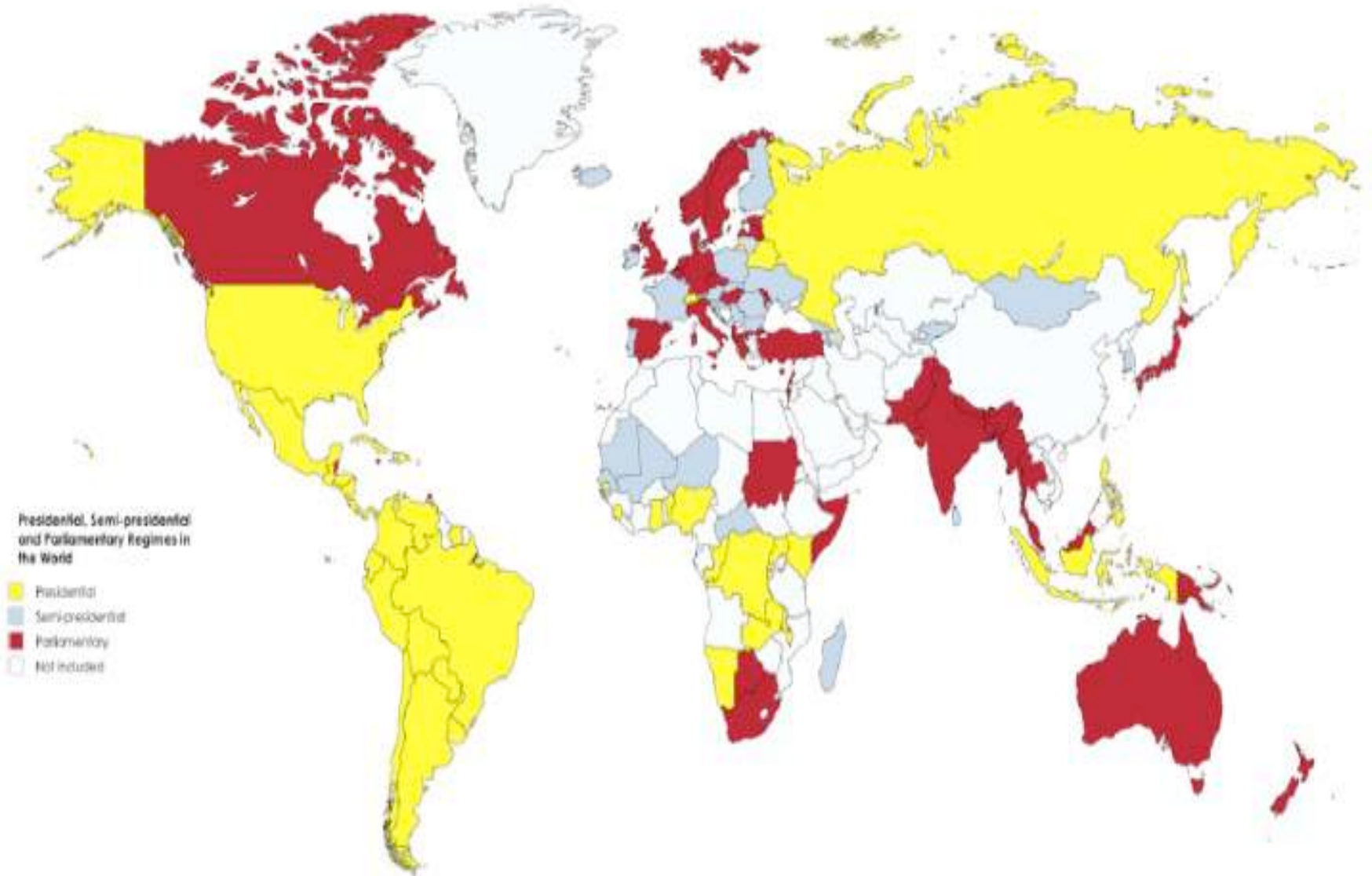
Makroekonomik performans

- Politika oyunları literatürü – Barro ve Gordon (1983), Backus ve Driffill (1985), Woodford (2003).
- *Ekonomik büyüme/enflasyon ve gelir eşitsizliği* evrensel kabul gören ölçütler

Veriler ve tanımlar

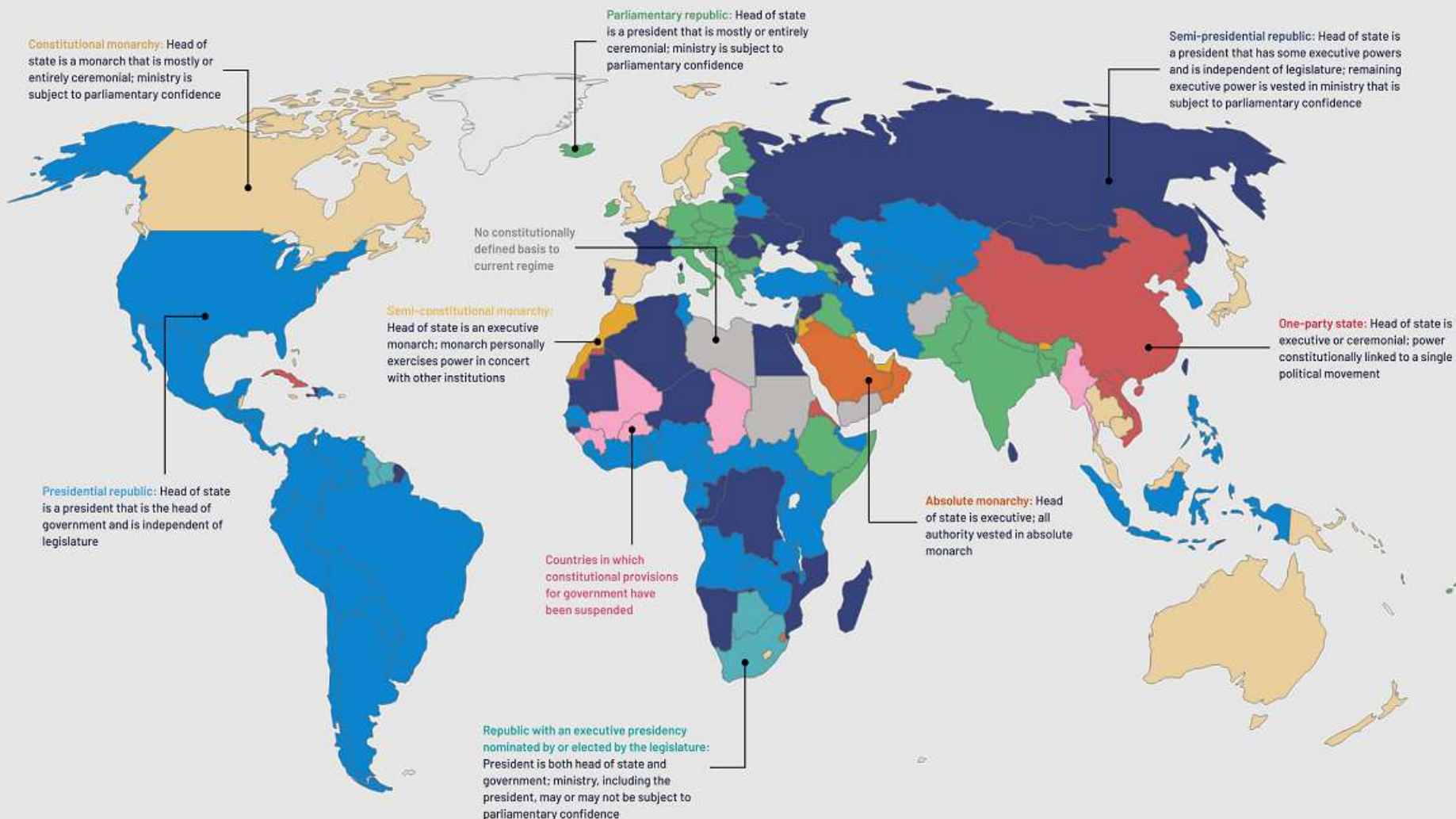
- Bormann-Golder (2013) ve PT (2003) verileri, 1950–2015 dönemi. *Freedom House* ve *Polity* verileri. *Gastil* ve *Polity IV* endeksleri.
- **Rejim tanımı**
- BG (2013)
- **Başkanlık** : Devlet başkanının meclis tarafından görevden alınamadığı rejimleri
- **Yarı-başkanlık sistemi** : Halk tarafından seçilen başkanın meclisçe görevden alınabildiği rejimleri ise
- PT(2003)
- **Başkanlık** Güvenoyu mekanizması olmayan sistemler

Dünyada hükümet sistemleri

Dünyada hükümet sistemleri

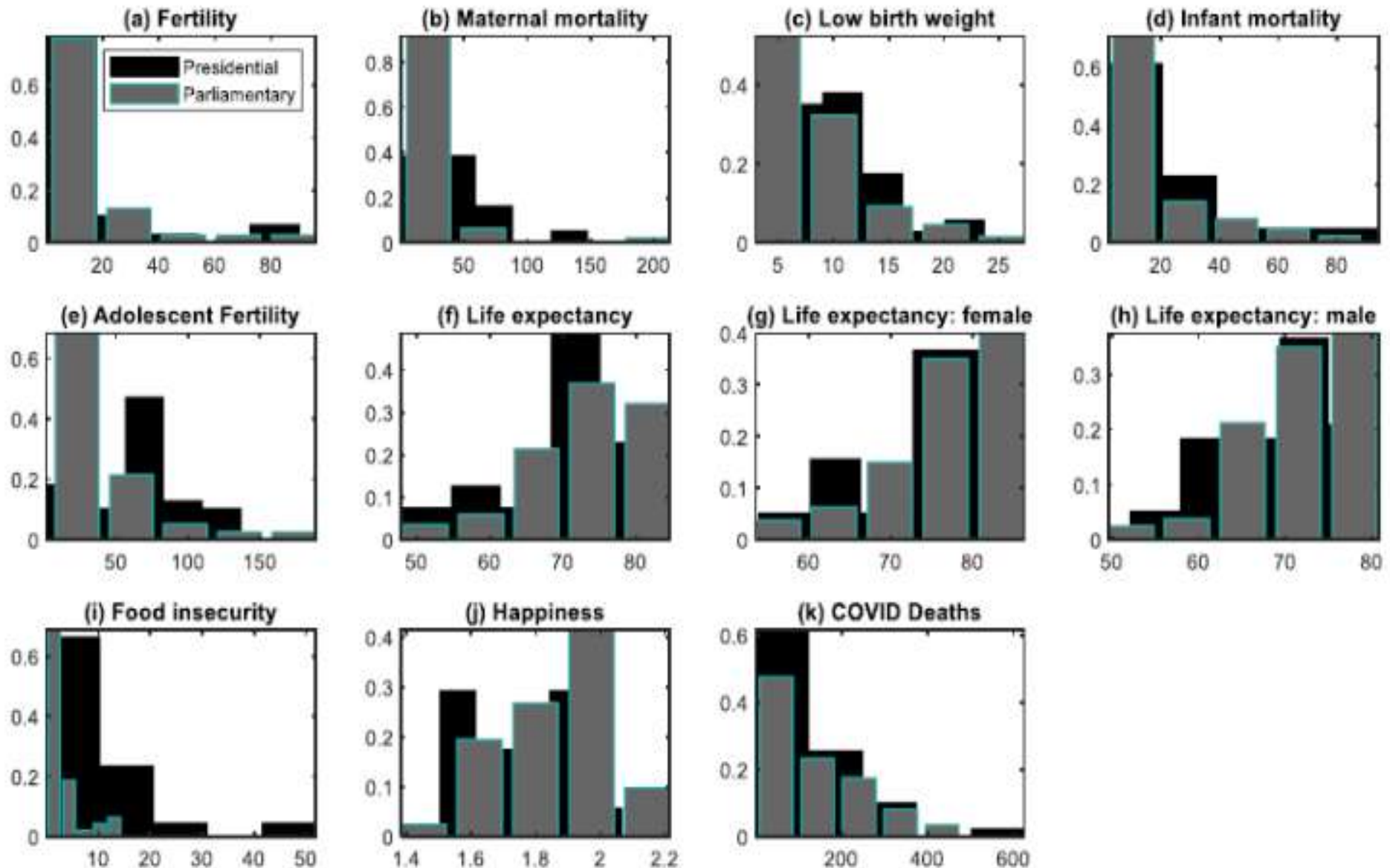
Countries by Government System

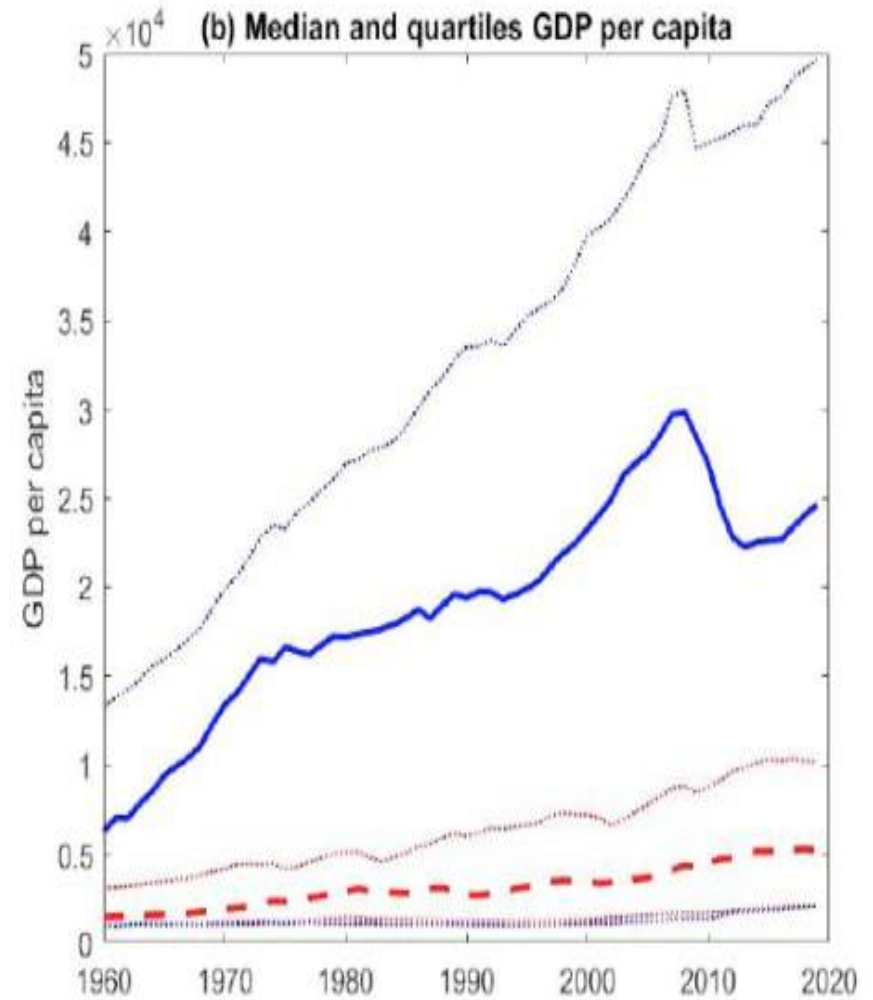
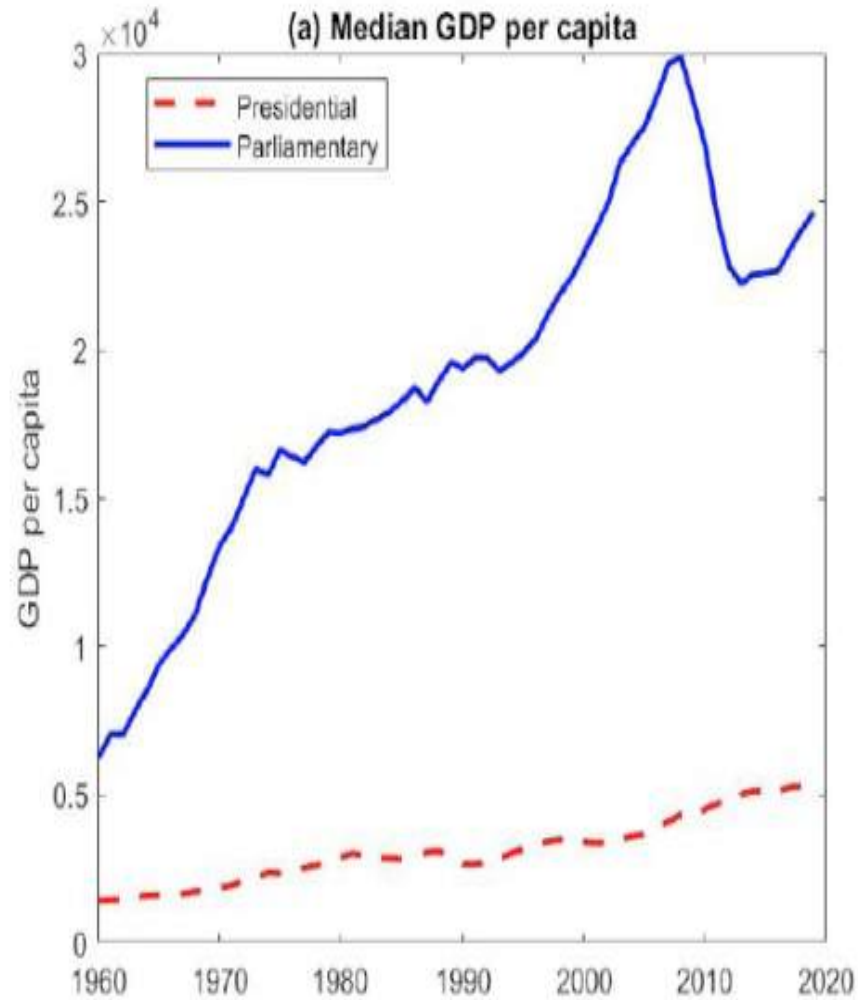
Source: Wikipedia as of March 2023

İnsani gelişme ve yönetim sistemi

Kişi başına düşen gelir

Enflasyon

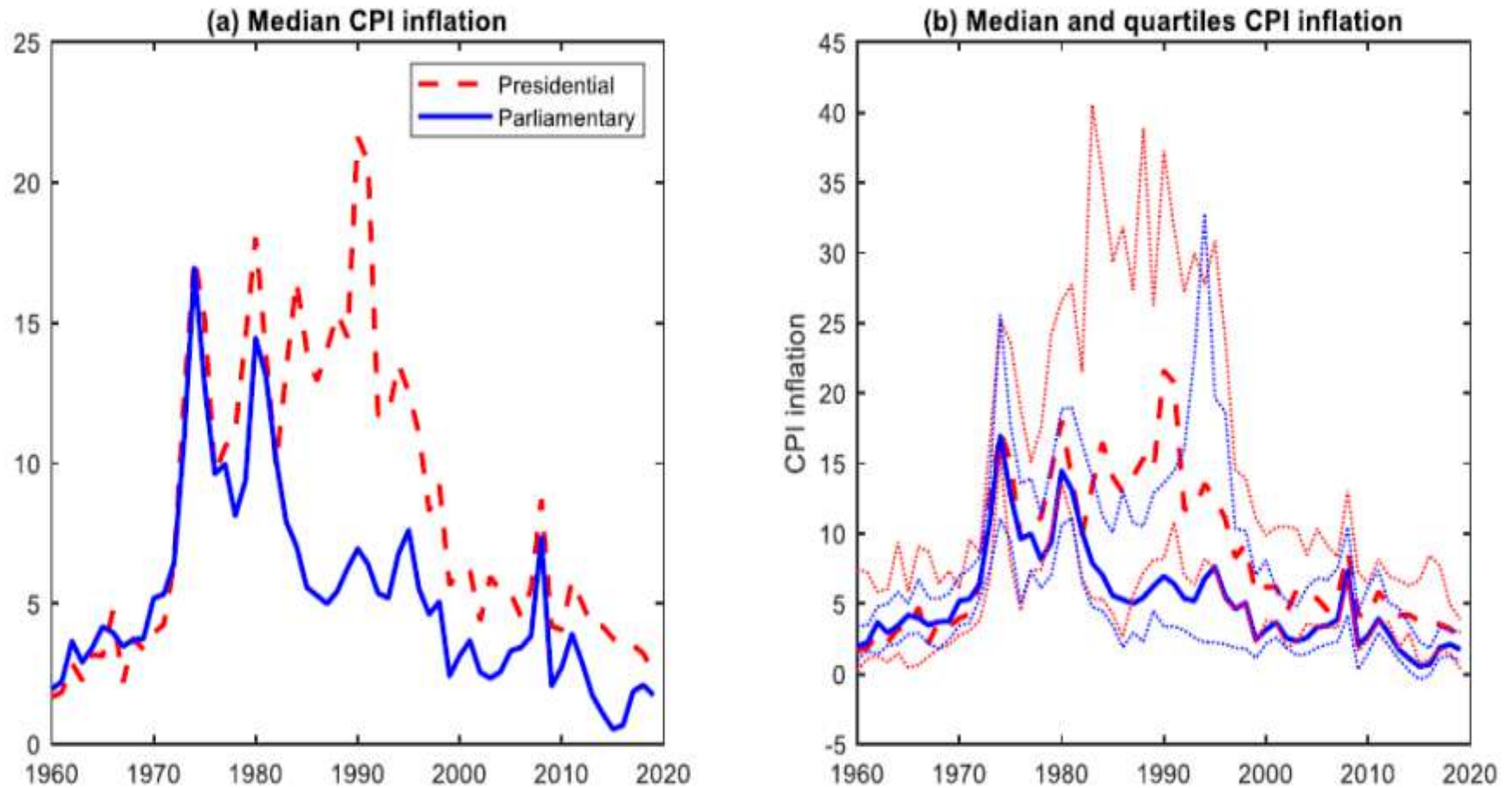
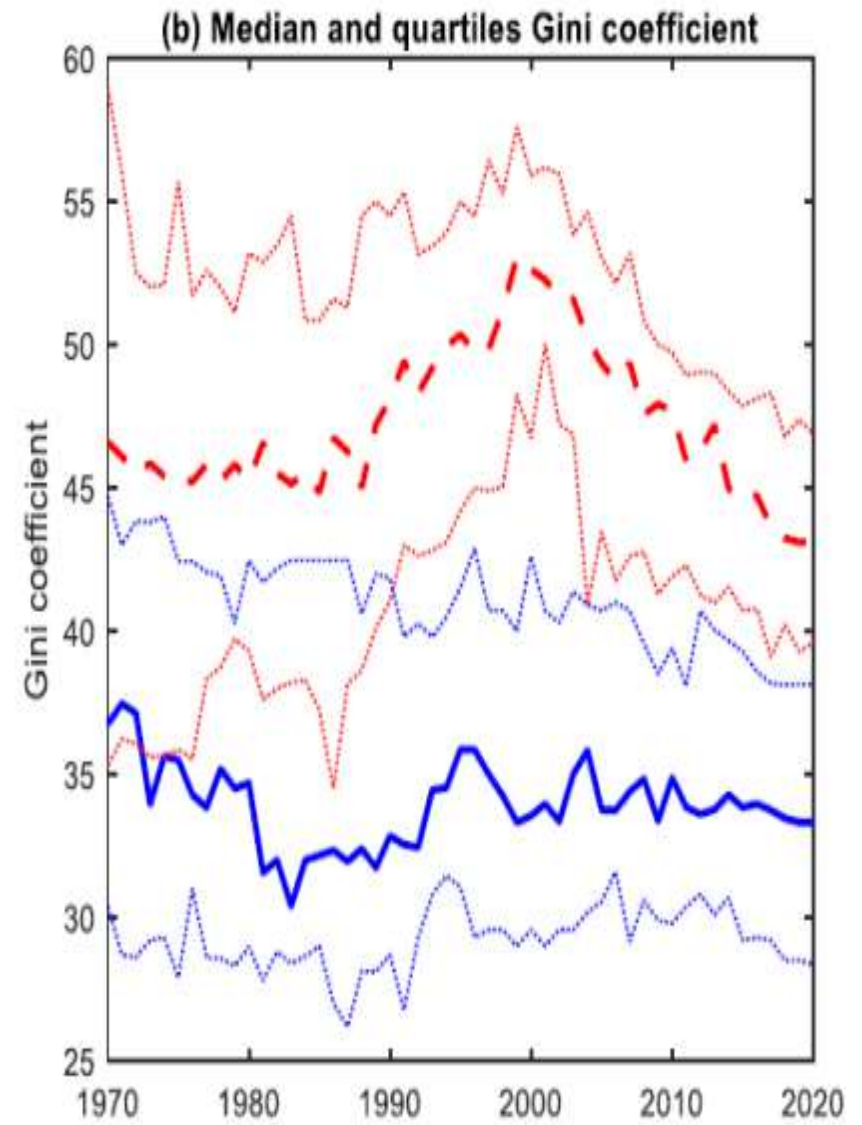
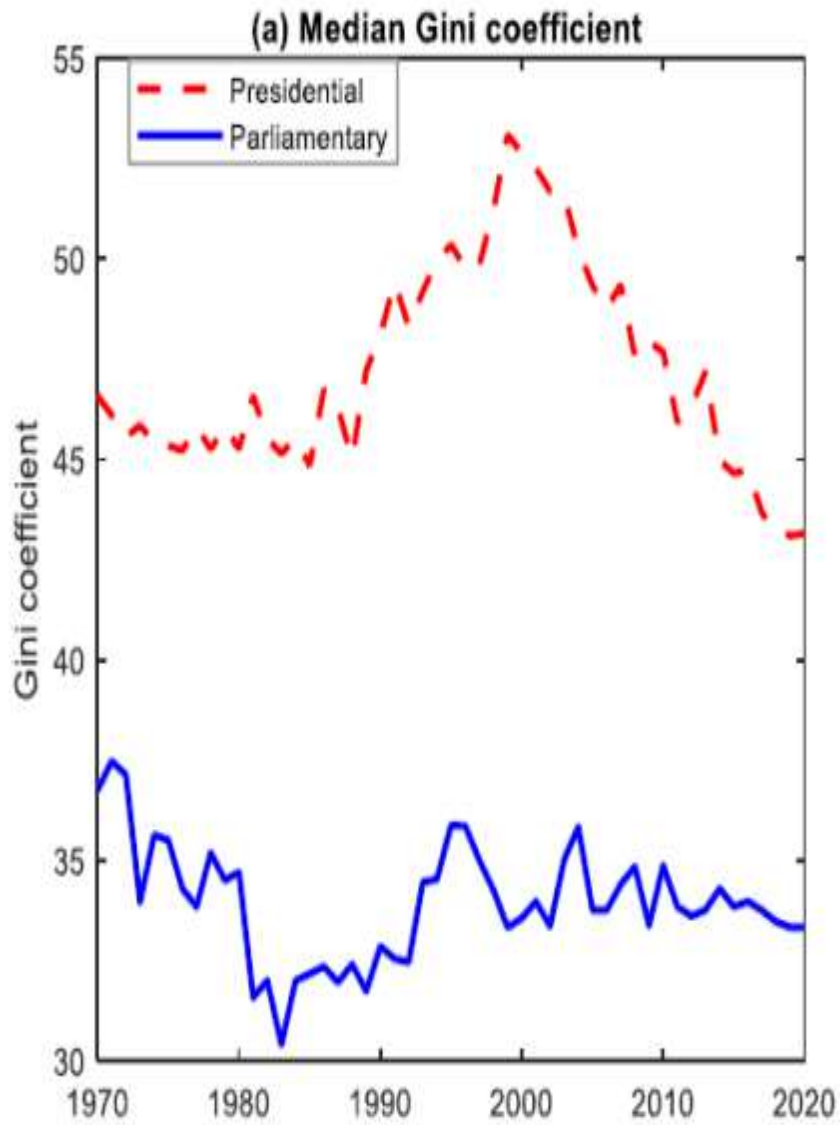

Figure 2.3. CPI inflation and the form of government

Gelir dağılımı

Tanımlayıcı istatistikler (1)

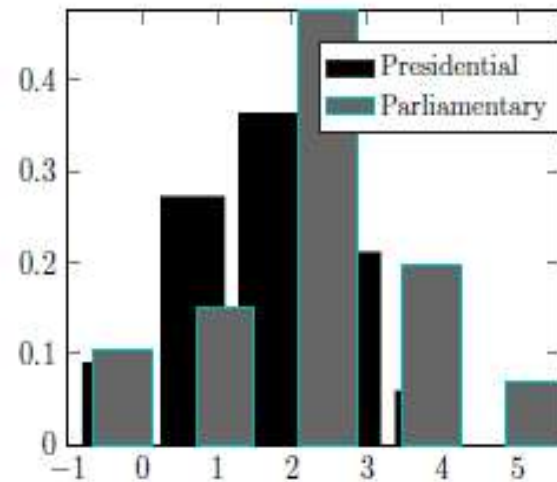
Table 2: Presidents and parliaments: descriptive statistics

	Bormann & Golder (2013)			PT (2003)		
	Pres	Parl	Diff	Pres	Parl	Diff
Annual GDP growth	1.680 (1.131) 33	2.275 (1.437) 86	0.595** (0.020)	1.782 (1.182) 32	2.527 (1.284) 51	0.745*** (0.009)
Growth volatility	4.523 (2.764) 33	4.642 (2.351) 86	0.119 (0.828)	3.973 (1.465) 32	3.668 (1.451) 51	-0.305 (0.358)
Inflation	0.108 (0.076) 33	0.077 (0.056) 86	-0.032** (0.035)	0.142 (0.096) 32	0.070 (0.054) 51	-0.072*** (0.000)
Inflation volatility	0.106 (0.078) 33	0.079 (0.069) 86	-0.027* (0.087)	0.133 (0.088) 32	0.065 (0.057) 51	-0.068*** (0.000)
Gini coefficient	45.333 (7.312) 31	36.559 (7.41) 76	-8.774*** (0.000)	46.986 (8.589) 32	36.811 (8.185) 51	-10.176*** (0.000)

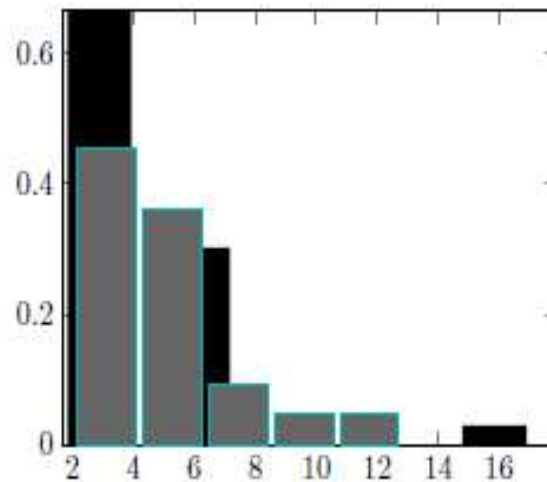
Tanımlayıcı istatistikler (2)

Figure 1: Presidents and parliaments: macroeconomic outcomes

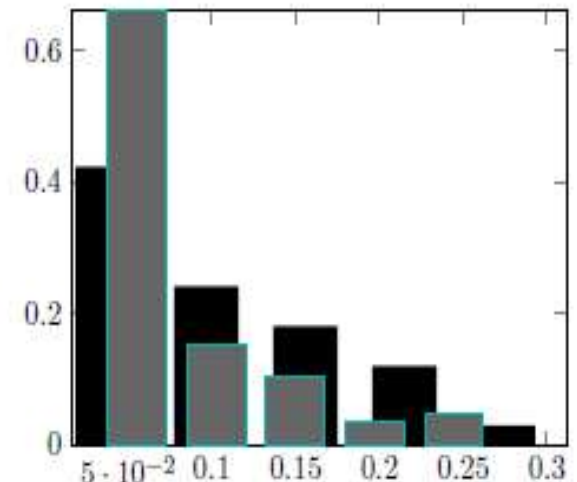
Annual GDP growth

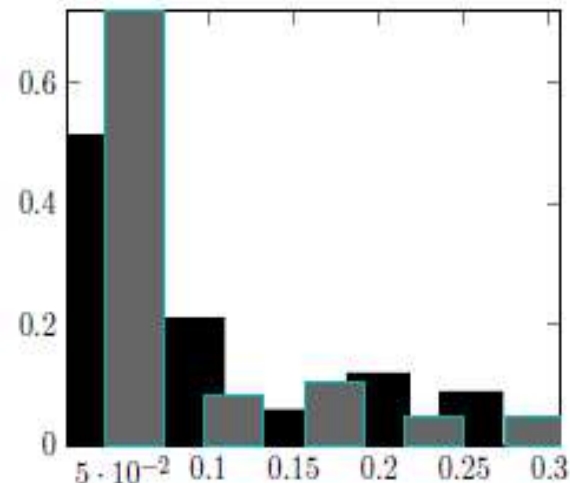
Annual GDP growth volatility

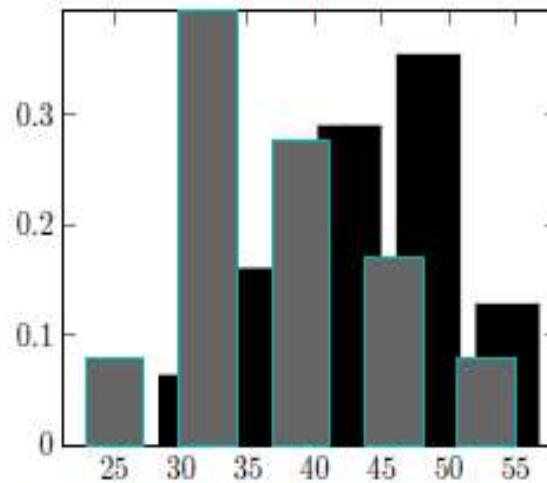
Annual inflation

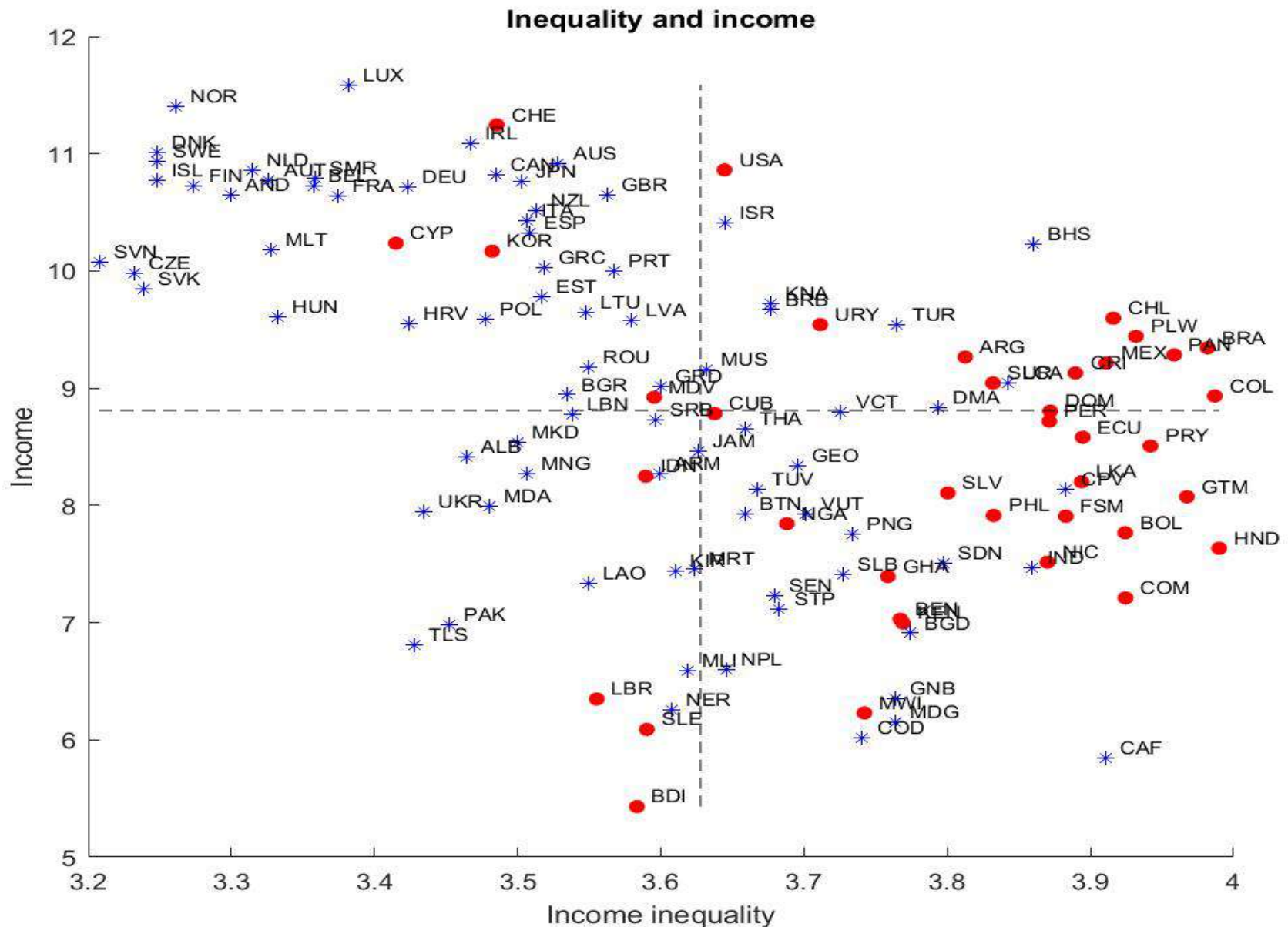
Annual inflation volatility

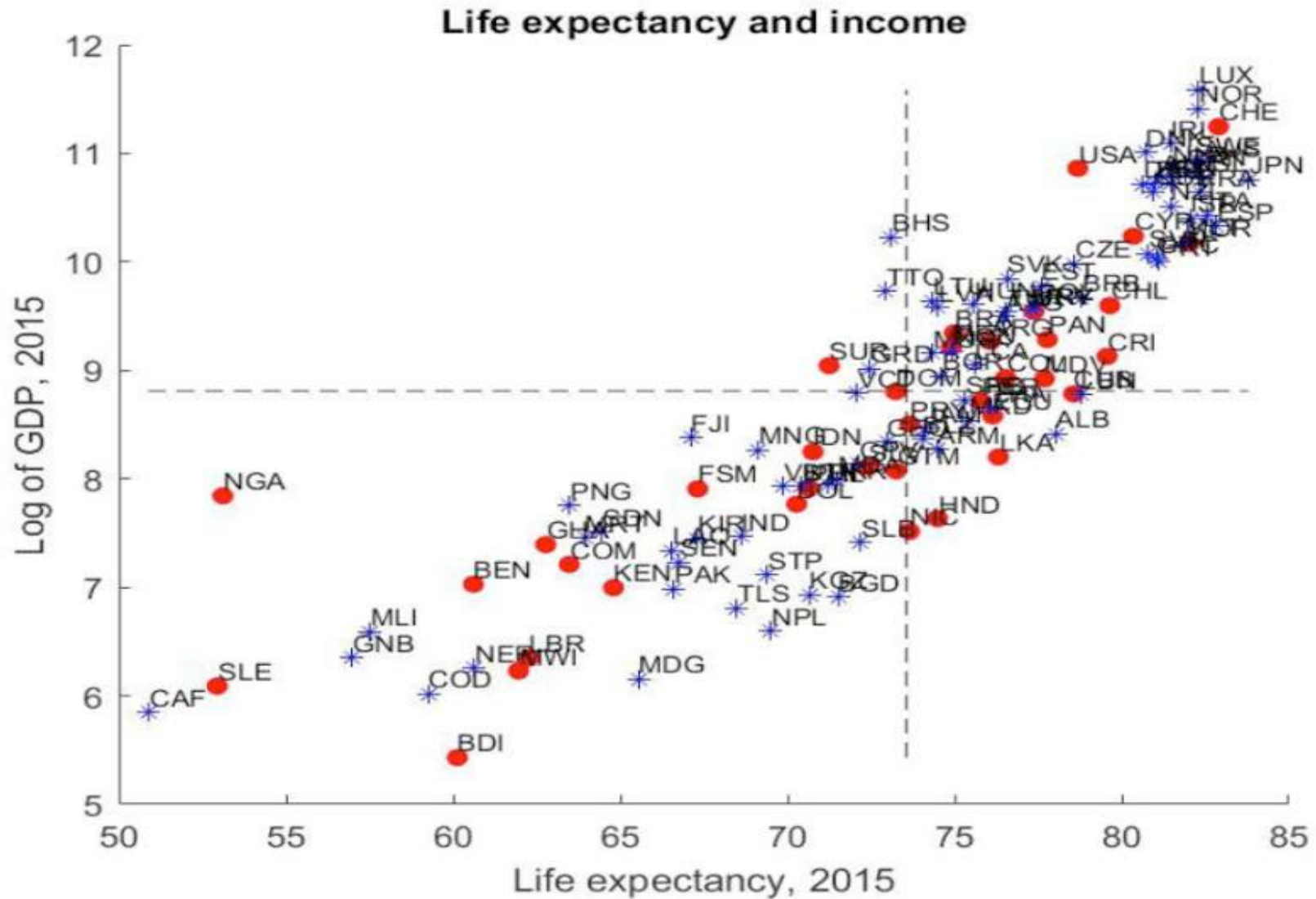
Annual Gini coefficient

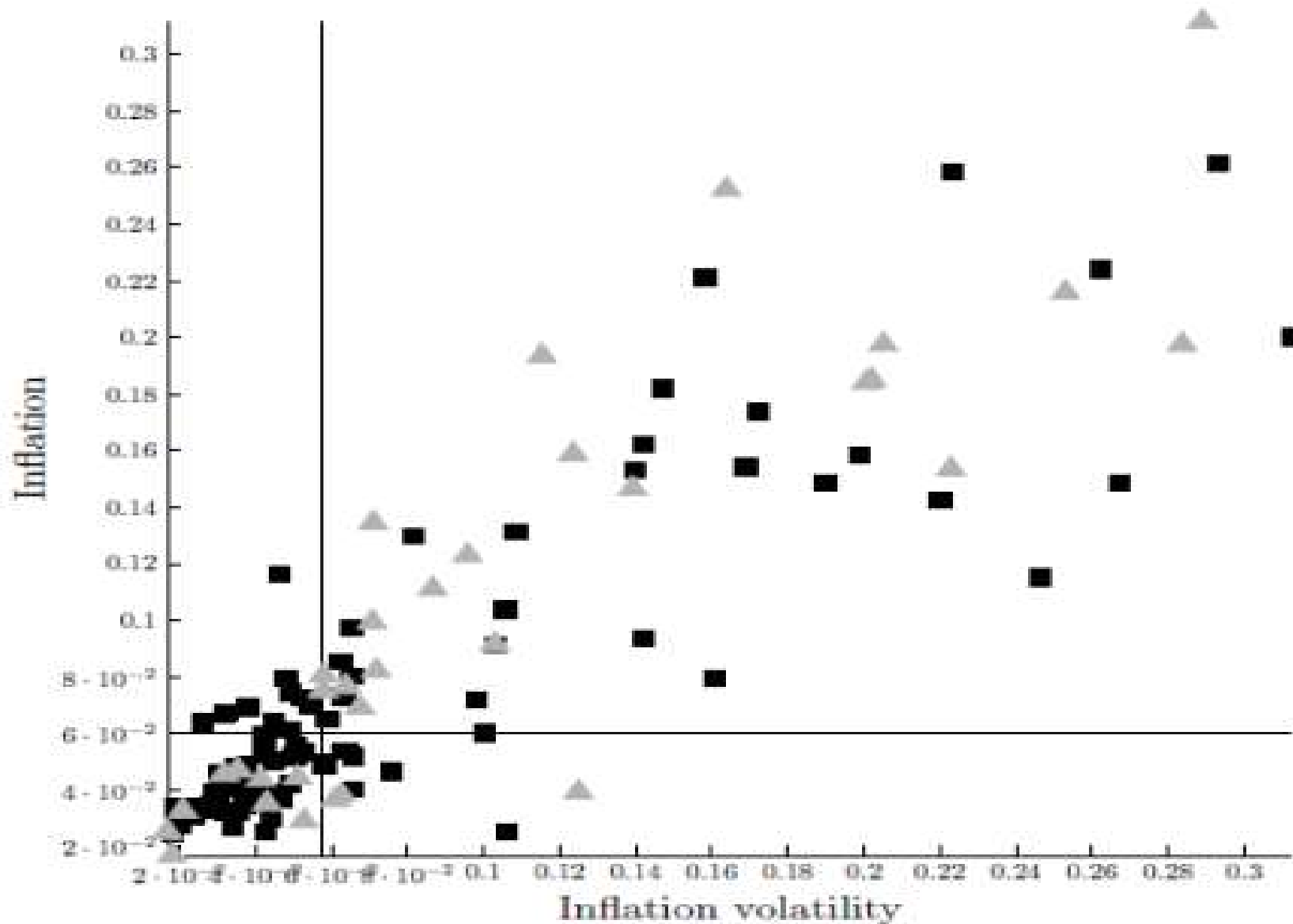
Gelir ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği

Gelir ve yaşam beklentisi

Enflasyon ve enflasyon oynaklığı

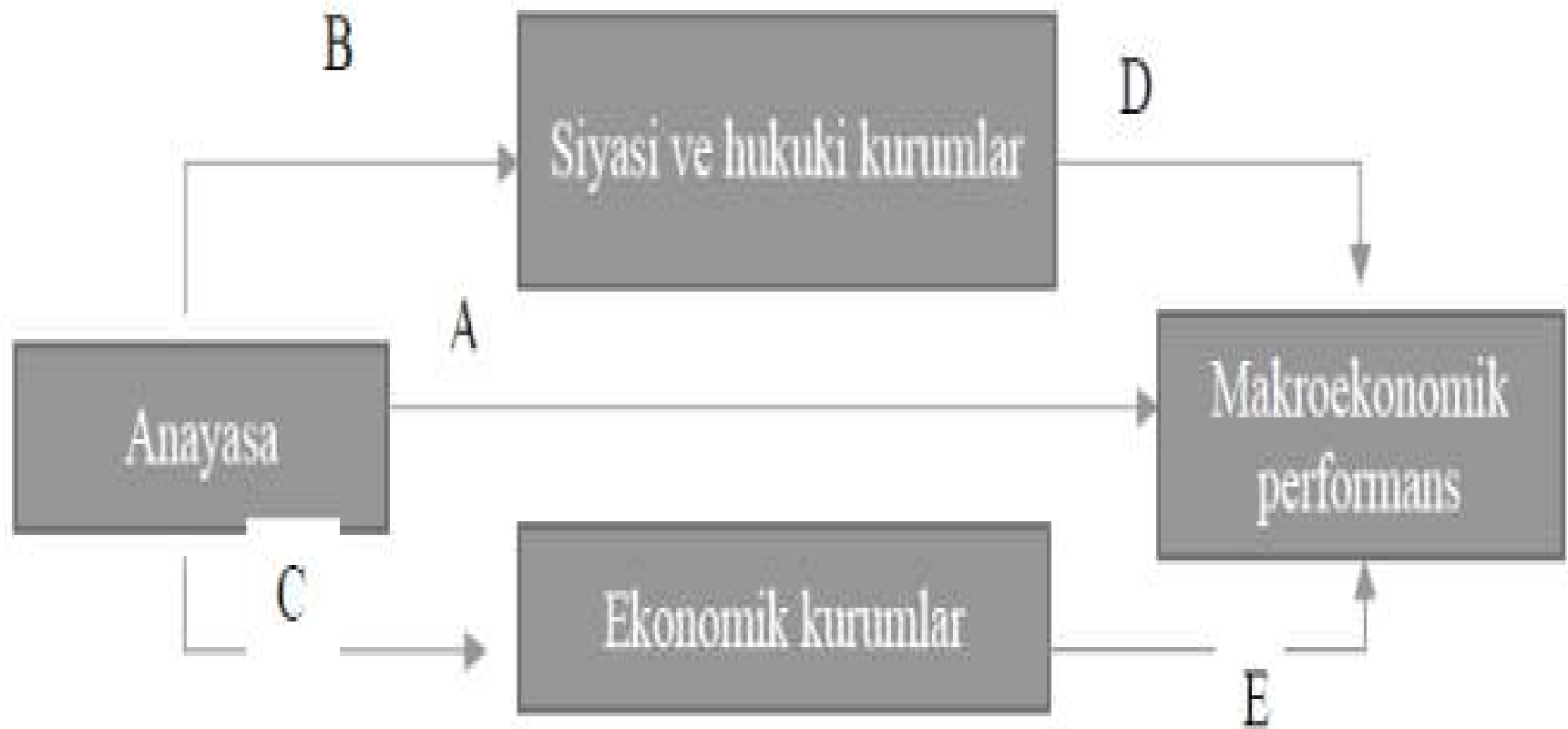

Temel sonuçlar

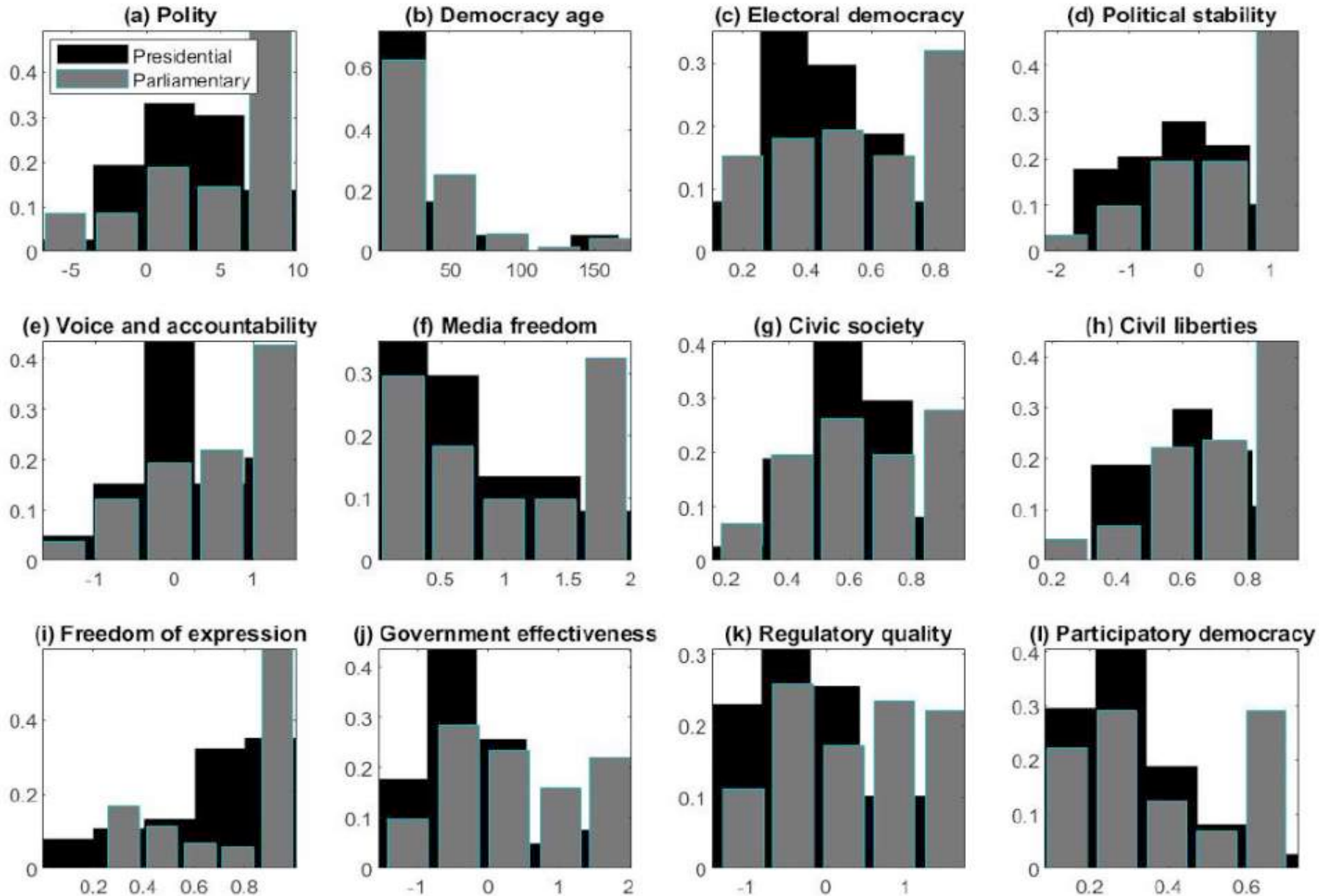
Başkanlık sistemlerinde:

- daha düşük ekonomik büyüme,
- daha yüksek enflasyon,
- daha oynak enflasyon,
- daha eşitsiz gelir dağılımı.

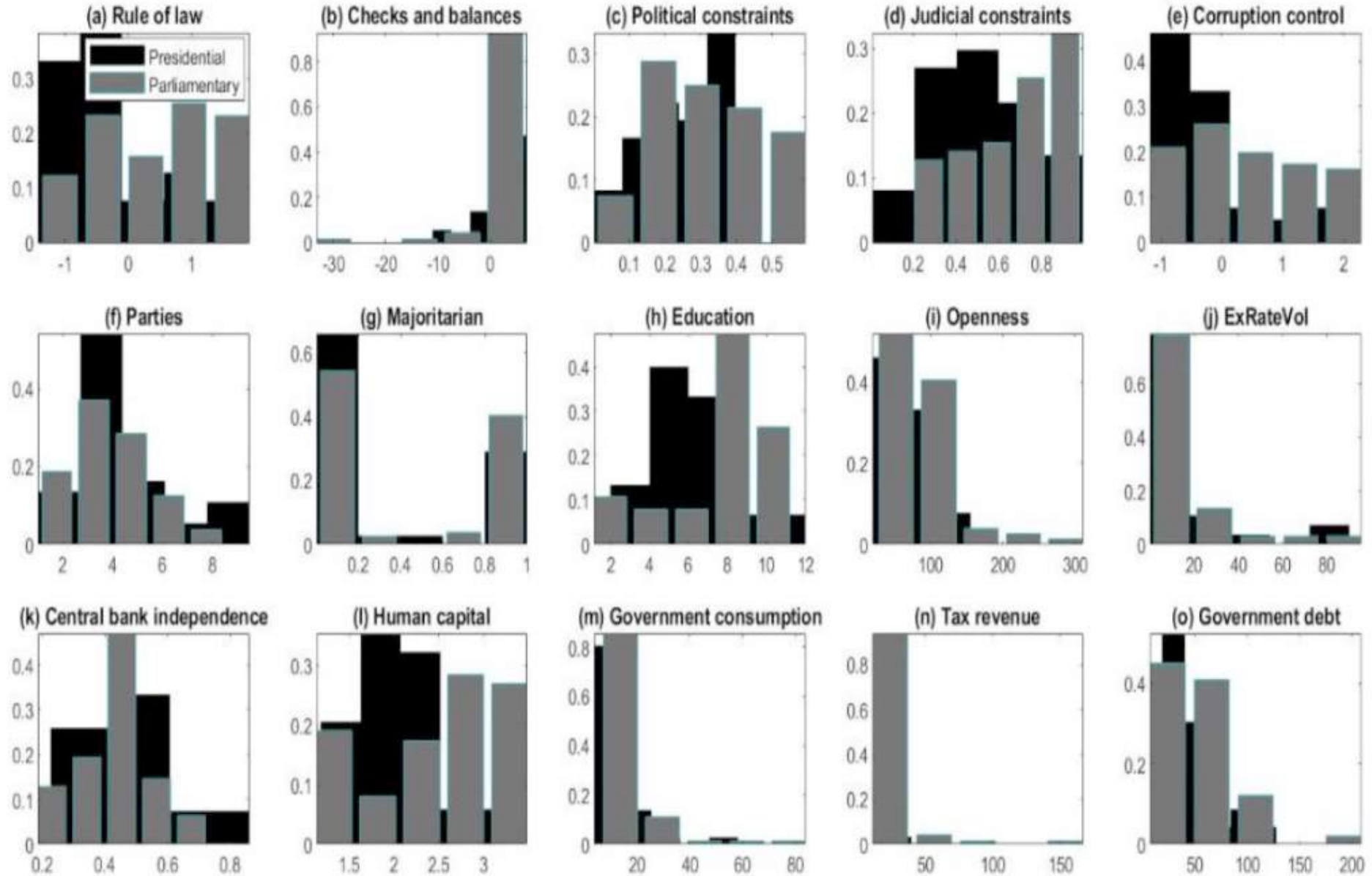
Yönetim sistemi, kurumlar ve ekonomik performans

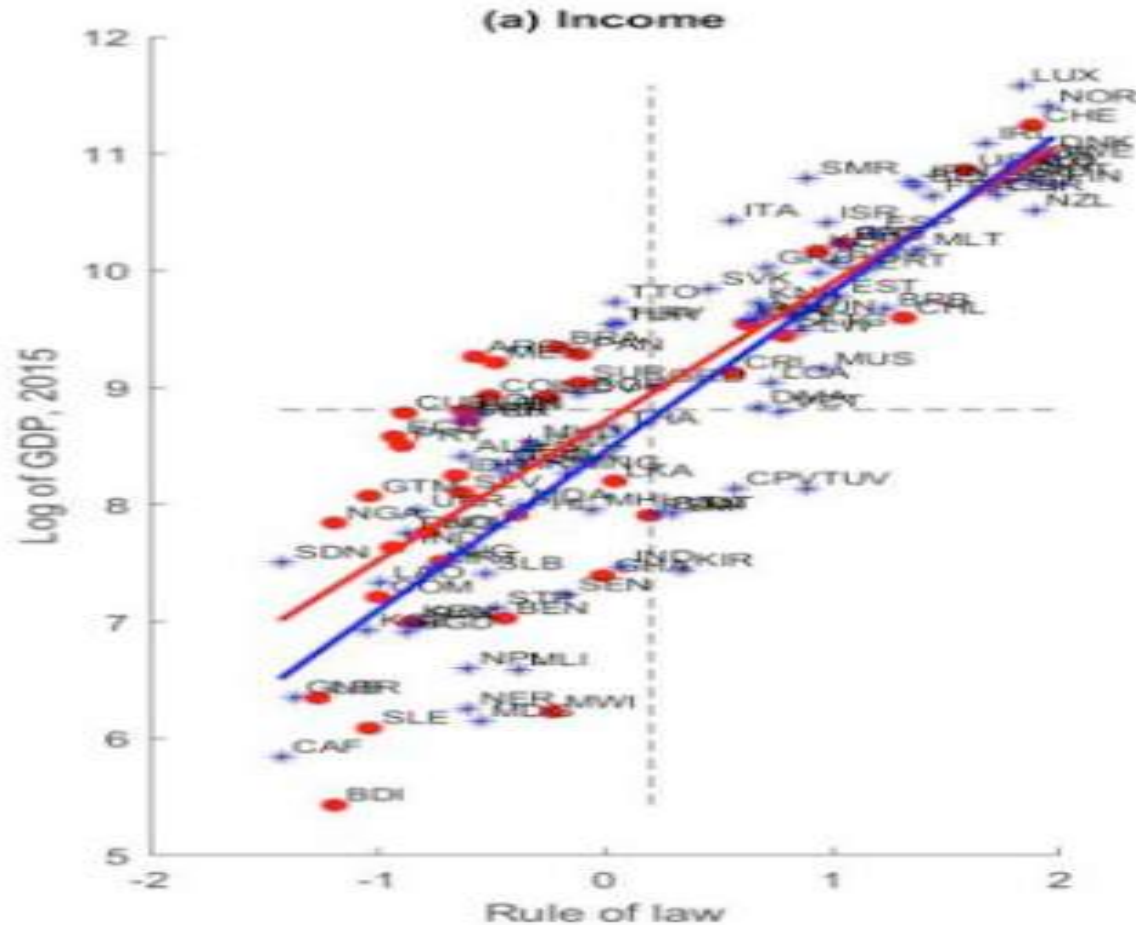
Kurumsal göstergeler (1)

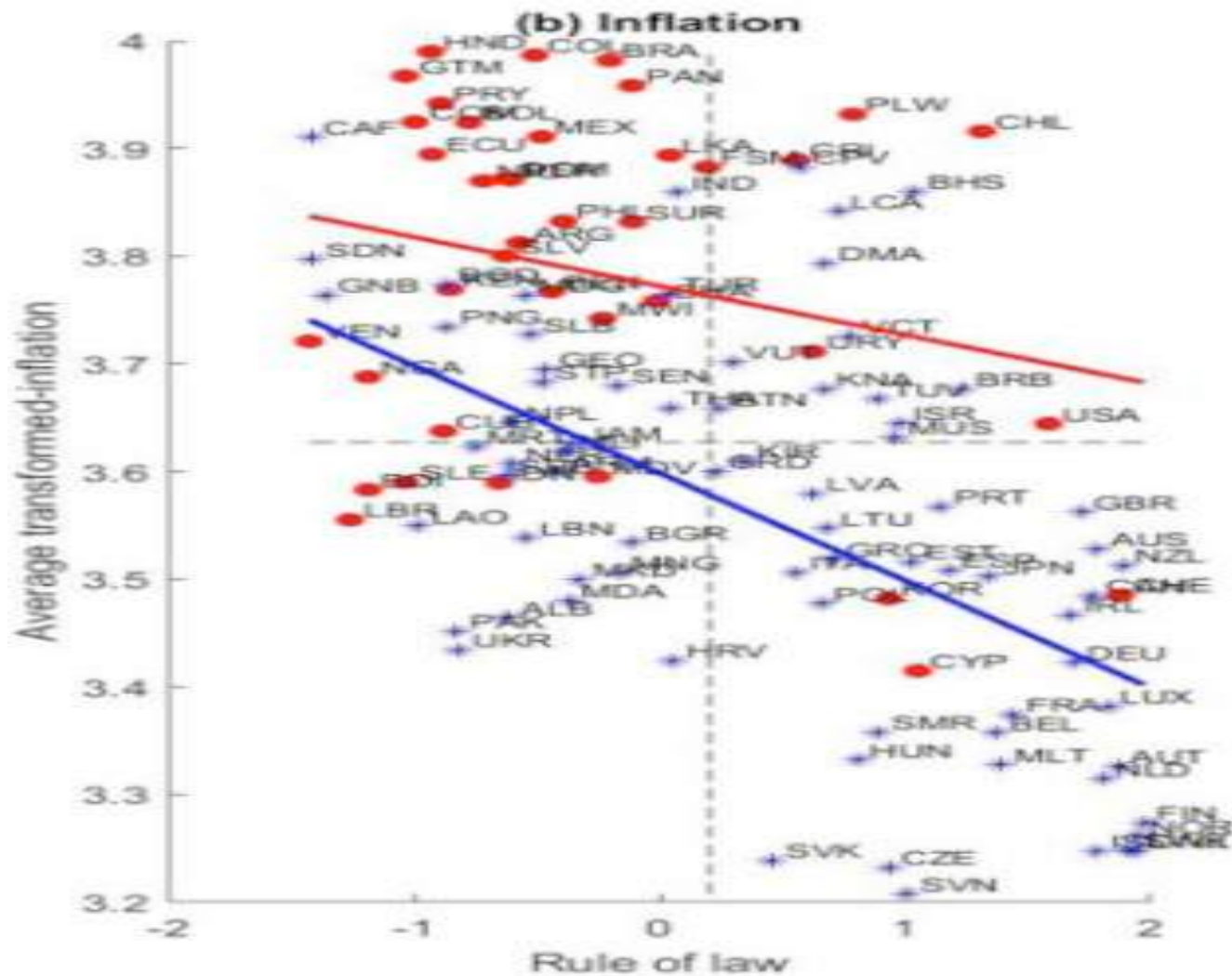
Kurumsal göstergeler (1)

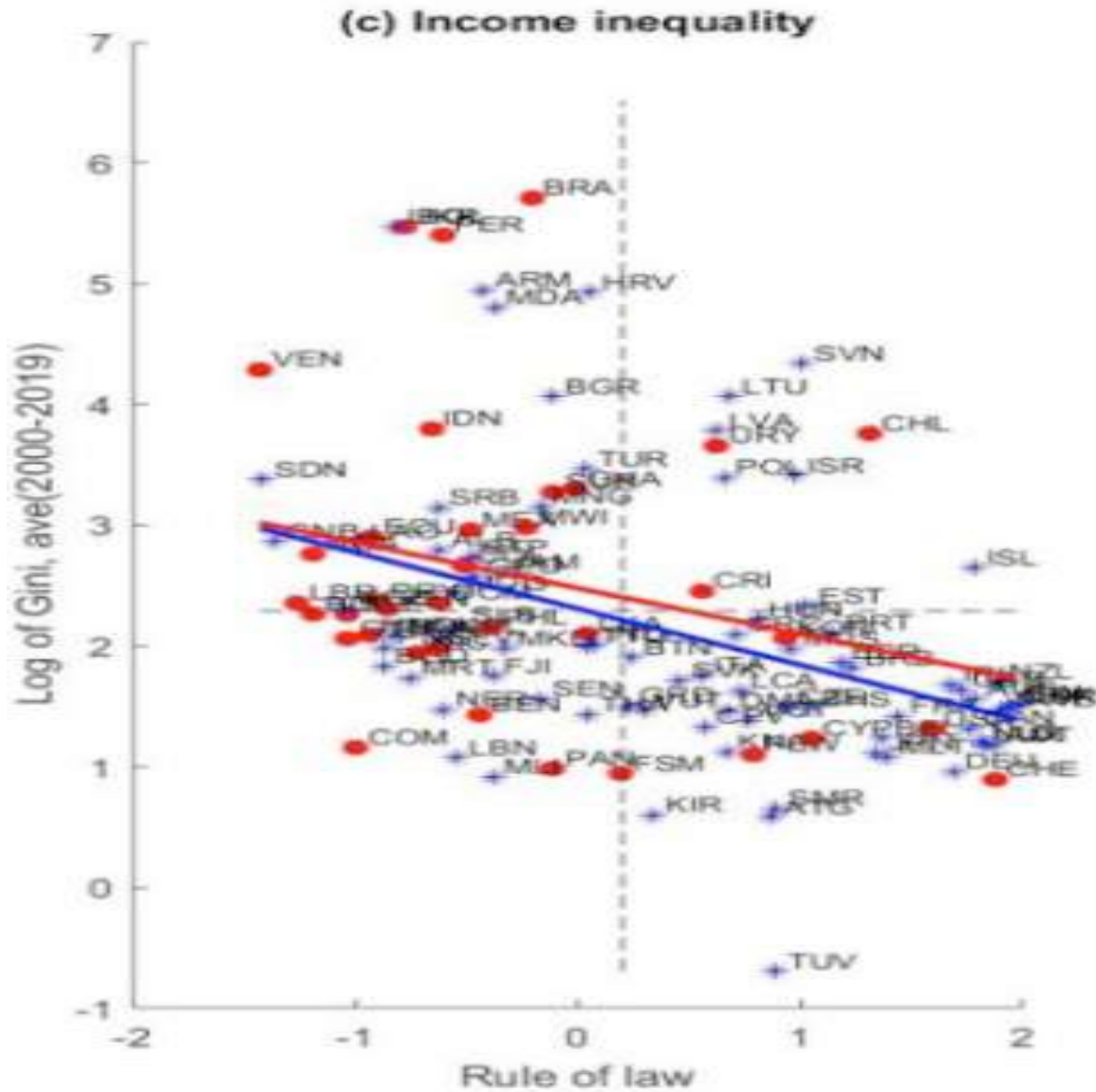
Enflasyon – hukukun üstünlüğü

Enflasyon – hukukun üstünlüğü

Gelir Dağılımı Eşitsizliği – hukukun üstünlüğü

Özet - Sistem tercihi önemli mi?

Özet

- İki sistem hem ekonomik hem de istatistiksel olarak anlamlı **ekonomik performans** farklılığı gösteriyor.
- Başkanlık sistemlerinde **insani gelişme ölçütleri** daha kötü.
- Başkanlık sistemlerinde **kurumlar** ciddi şekilde daha zayıf ve kalitesiz.

İki önemli sonuç

- Kurumları iyileştirerek hükümet sistemlerinin olumsuz etkilerinin bir kısmını bertaraf etmek mümkün.
- Demokrasideki gerilemenin olası ağır sonuçları.